

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Університет прикладних наук (Литва)

Відземський університет прикладних наук (Латвія)

Університет «Aurel Vlaicu» в м. Арад (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Луцький національний технічний університет

Одеський національний економічний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VII Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2025 р.

Полтава
2025

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ДРАЙВЕР ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

У сучасних умовах поглиблення глобальної нестабільності та підвищення рівня економічної вразливості питання забезпечення фінансової безпеки держави набуває особливої актуальності. Для національної економіки, що функціонує в умовах воєнних ризиків [1], важливим завданням є формування внутрішніх джерел фінансової стабільності, що уможлиблює протистояння екзогенним і ендеогенним викликам. Саме від здатності країни виробляти й реалізовувати конкурентоспроможну продукцію, розвивати свій експортний потенціал залежить стабільність валютних надходжень, що є одним із основних чинників фінансової безпеки держави [2].

У теоретичному аспекті експортний потенціал розглядається як складова економічного потенціалу держави, що відображає можливості національного виробництва задовольняти потреби зовнішніх ринків [3]. На відміну від фактичного експорту, експортний потенціал включає не лише поточні обсяги зовнішньої торгівлі, але й структурні, інституційні та технологічні спроможності економіки. Концептуально експортний потенціал можна розглядати як сукупність економічних, технологічних, інституційних та людських ресурсів, які держава здатна мобілізувати для виробництва конкурентоспроможної продукції та її реалізації на світових ринках [4]. Він характеризує рівень конкурентоспроможності підприємств, ступінь диверсифікації виробництва, рівень інноваційної активності та здатність інтегруватися у глобальні ланцюги доданої вартості.

З огляду на це, експортний потенціал впливає на фінансову безпеку держави багатовекторно (рис. 1). Насамперед, він формує валютні надходження, які є одним із найважливіших факторів підтримання стійкого платіжного балансу та збереження макрофінансової стабільності. Разом із цим, розвиток експортного потенціалу стимулює інноваційну активність, розширення виробничої бази, що сприяє зростанню податкових надходжень, підвищенню ділової активності та збільшенню інвестиційної привабливості економіки [5].

Механізм впливу експортного потенціалу на фінансову безпеку держави реалізується через низку трансмісійних каналів. Збільшення доходів від експорту товарів, робіт і послуг дозволяє збільшити дохідну частину державного бюджету, що розширює можливості фінансування соціальних програм та інфраструктурних проєктів. Завдяки позитивному сальдо торговельного балансу відбувається зміцнення курсу національної валюти, зниження інфляційних ризиків та підвищення купівельної спроможності населення. Водночас розвиток експортоорієнтованих галузей сприяє створенню робочих місць, зростанню доходів громадян та розширенню податкової бази.

Аналіз економічної практики різних країн демонструє, що експортна диверсифікація сприяє економічному зростанню та зниженню вразливості до зовнішніх шоків [6]. Це підтверджує необхідність системної державної політики, спрямованої на нарощування експортного потенціалу через підтримку інновацій, розбудову транспортної інфраструктури та створення сприятливого інвестиційного клімату, адже розвиток експортного потенціалу виступає драйвером фінансової безпеки держави. Інституційний розвиток механізмів підтримки експорту шляхом гарантування, кредитування й страхування ризиків посилює фінансову стійкість підприємств і держави загалом [7].

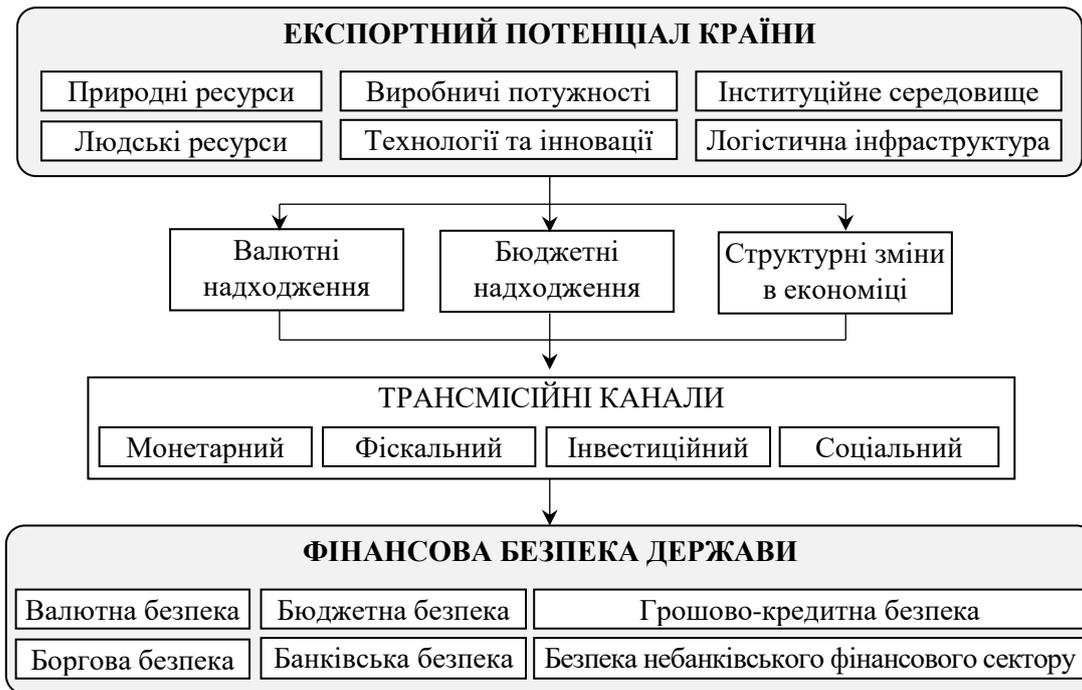

Рис. 1. Концептуальна модель впливу експортного потенціалу на фінансову безпеку держави

Джерело: розроблено автором

Таким чином, експортний потенціал виступає драйвером фінансової безпеки держави, забезпечуючи формування валютних резервів, диверсифікацію джерел бюджетних надходжень та структурну модернізацію економіки. Подальші дослідження мають зосередитися на розробці методичного інструментарію оцінювання впливу окремих компонентів експортного потенціалу на індикатори фінансової безпеки з урахуванням специфіки умов воєнного стану.

Література

1. Onyshchenko S.V., Masliy O.A., Buriak A.A. (2023). Threats and risks of ecological and economic security of Ukraine in the conditions of war. XVII International Scientific Conference «Monitoring of Geological Processes and Ecological Condition of the Environment» 7-10 November 2023, Kyiv, Ukraine. Mon23-072.
2. Onyshchenko S., Maslii O., Maksymenko A. Financial security hazards of Ukraine: identification and systematization. *Economics & Regions*. 2019. №2 (73). P. 72–80.
3. Радченко Е.Є. Визначення сутності поняття «експортний потенціал країни». *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2013. Вип. 34. С. 205–212.
4. Калюжна Н. Г. Експортний потенціал країни: підхід до трактування поняття. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2015. № 30. С. 317–324. <https://doi.org/10.31498/2225-6725.30.2015.74246>
5. Онищенко С.В., Маслій О.А., Пантась В.В. Ділова активність бізнесу в Україні: цифрова трансформація та сталий розвиток. *Економіка і регіон*. 2024. № 1 (92). С. 136–146. URL: <https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/3321>
6. Hesse H. Export diversification and economic growth. *Commission on Growth and Development Working Paper*. World Bank. 2008. No. 21. <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/e8eb01ea-1588-5e80-83cd-a0b9c51c685f/content>
7. Varnaliy Z., Onishchenko S., Masliy A. Preventing threats as a precondition to increase the level of Economic Security of the State. *Scientific Journal «ScienceRise»*. 2016. Вип. 7/1 (24). P. 41-46.